

Джерельна база забезпечення діяльності військових психологів у ЗСУ

ПИЛИПЧУК Ярослав Валентинович¹⁸

<https://orcid.org/0000-0002-9809-3166>

pylypchuk.yaroslav@gmail.com

Анотація. Стаття присвячена джерельній базі забезпечення діяльності військових психологів у ЗСУ. На початку історії сучасної незалежної України розроблено Концепцію соціально-психологічної служби. Положення про психологічну службу Збройних Сил України схвалено тільки в 2014 р. У 2014 р. затверджено Інструкцію з організації професійно-психологічного відбору в Збройних Силах України. Мовою військової служби в Україні згідно із Законом України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» є українська мова. Цей закон є останнім за часом законом, що становить джерельну базу забезпечення діяльності військових психологів у Збройних Силах України.

Ключові слова: джерельна база, Збройні Сили України, закони, Концепція соціально-психологічної служби, Інструкція з організації професійно-психологічного відбору у Збройних Силах України, українська мова.

Source Base for Ensuring the Activities of Military Psychologists in the Armed Forces of Ukraine

PYLYPCHUK Yaroslav

Abstract. This article is dedicated to the source base for ensuring the activities of military psychologists in the Armed Forces of Ukraine. At the beginning of the history of modern independent Ukraine, the «Concept of social and psychological service» was developed. The Regulation on the «Psychological Service of the Armed Forces of Ukraine» was adopted only in 2014. Also in 2014, the «Instructions on the organization of professional and psychological selection in the Armed Forces of Ukraine» were adopted. The language of military service in Ukraine according to the law «On ensuring the functioning of the Ukrainian language as a state language». This law is the latest law making up the source base for ensuring the activities of military psychologists in the Armed Forces of Ukraine.

Keywords: source base, Armed Forces of Ukraine, laws, «Concept of social and psychological service», «Instructions for the organization of professional and psychological selection in the Armed Forces of Ukraine», Ukrainian language.

I. Актуальність проблеми. Мета, завдання і методи дослідження

Важливим аспектом діяльності військових психологів є джерельна база. Вона містить нормативно-правові акти та закони України. Кожен військовий психолог має знати законодавчу базу, на основі якої здійснюється його діяльність. З набуттям Незалежності України в 1991 р. перед Україною постало питання формування та реформування власних Збройних Сил. На початку 1992 р. було створено соціально-психологічну службу Збройних

¹⁸ ©ПИЛИПЧУК Ярослав Валентинович (PYLYPCHUK Yaroslav)

Сил України. До її складу увійшли фахівці з соціології, журналістики, виховної роботи, психології. У березні 1992 р. сформовано Концепцію соціально-психологічної служби. На думку зарубіжних спеціалістів, вона відповідала високим світовим стандартам.

II. Виклад основного матеріалу

Київський військовий гуманітарний інститут (КВГІ) був заснований відповідно до постанови Кабінету Міністрів України № 490 від 19.08.1992 та наказу Міноборони № 133 від 25.07.1992. Майбутні офіцери-психологи два роки навчались у КВГІ. У 1996 р. відбувся їх перший випуск. Слухачі проходили курс «Практична психологія». Діяльність військових психологів регулюється Положенням про психологічну службу Збройних Сил України», затвердженим Наказом Генерального штабу Збройних Сил України № 317 від 04.12.2014. Щодо завдань психологічного забезпечення, то вони передбачають моніторинг, аналіз, оцінювання та прогнозування негативних чинників і станів особового складу; підтримання й розвиток психологічної стійкості через організацію заходів психологічної підготовки та надання психологічної допомоги; організацію психологічного відбору особового складу; психологічний і психофізіологічний супровід виконання бойових завдань військовослужбовцями; вивчення соціально-психологічного клімату у військових підрозділах; консультування командирів з питань психологічного забезпечення та надання їм методичної допомоги. Основними складниками психологічного забезпечення підготовки й застосування військ (сил) є соціально-психологічне діагностування, психологічна підготовка та психологічний супровід.

Під соціально-психологічним діагностуванням розуміють психологічний відбір особового складу, моніторинг рівня вдосконалення психологічної стійкості й психологічної готовності особового складу під час підготовки до участі в бойових діях, а також діагностування психологічного стану військовослужбовців під час виконання бойових завдань і після завершення місії. Психологічний супровід передбачає моніторинг морально-психологічного стану особового складу, його

психологічної стійкості й готовності на всіх етапах підготовки та виконання завдань, а також після виведення військових частин для відновлення боєздатності, проведення заходів психологічної просвіти, психологічної допомоги, психологічного відновлення (декомпресії) й реабілітації [2, с. 221–228].

З метою організації заходів професійно-психологічного відбору в Збройні Сили України відповідно до Наказу Міністерства оборони України «Про затвердження Інструкції з організації професійно-психологічного відбору у Збройних Силах України» № 883 від 10.12.2014 й Наказу Міністерства оборони України «Про затвердження Змін до Інструкції з організації професійно-психологічного відбору у Збройних Силах України» від 16.01.2017 р. № 25 проводиться вивчення індивідуально-психологічних і професійно важливих якостей кандидатів для проходження військової служби; встановлюється рівень психологічної, психофізіологічної та професійної придатності військовослужбовців до виконання завдань у бойових умовах; виявляються особи з низьким рівнем нервово-психічної стійкості, з асоціальними установками й ті, які зловживають психоактивними речовинами; керівництву військових частин (підрозділів) надаються відповідні висновки та рекомендації щодо зазначених осіб; прогнозується морально-психологічний стан особового складу військ (сил) і надаються пропозиції щодо ефективного розподілу особового складу за військовими спеціальностями. Психологічний відбір здійснюється на трьох рівнях: військові комісаріати, навчальні центри та військові частини [1, с. 2].

Згідно із Законом України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» № 2704-VIII від 25.04.2019 р. українська мова є мовою міжнаціонального спілкування та застосовується в сферах суспільного життя, визначених законом. Державний статус української мови є невіддільним елементом конституційного ладу України як унітарної держави. Важливо зазначити, що російська мова на даний період часу є мовою держави-агресора. Статус української мови як єдиної державної мови передбачає обов'язковість її використання на всій території України при здійсненні повноважень органами державної влади та органами місцевого самоврядування, а також в інших сферах суспільного життя.

Дія закону не поширюється на сферу приватного спілкування та здійснення релігійних обрядів [4, с. 189–191].

III. Висновки. Перспективи подальшого дослідження

Отже, джерельна база діяльності військового психолога складається з Концепції соціально-психологічної служби (1992 р.), Наказу Міністерства оборони України «Про затвердження Інструкції з організації професійно-психологічного відбору у Збройних Силах України» № 883 від 10.12.2014 й Наказу Міністерства оборони України «Про затвердження Змін до Інструкції з організації професійно-психологічного відбору у Збройних Силах України» № 25 від 16.01.2017, Положення про психологічну службу Збройних сил України», затвердженого Наказом Генерального штабу Збройних Сил України № 317 від 04.12.2014, Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» № 2704-VIII від 25.04.2019. Знання цих нормативно-правових актів та законів України є обов'язковим для військових психологів [3, с. 89–98].

Бібліографія:

1. Бриндіков Ю. Л. Теорія і практика реабілітації військовослужбовців-учасників бойових дій в системі соціальних служб: автореф. дис. ... д-ра пед. наук. – 13.00.05. Тернопіль: Тернопільський Національний Педагогічний університет, 2019. 41 с.
2. Ложкін Г. В., Білінов О.А. Військова психологія в Україні з 1990 по 2012 рр. *Вісник Національного університету оборони України*. Вип. 1(32). Київ: Національний університет оборони України, 2013. С. 221–228.
3. Осьодло В. І., Грилюк С. М., Тютюнник Л. Л. Сучасний стан і перспективи психологічного забезпечення в Збройних силах України. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2021. № 1. С. 89–98.
4. Пилипчук Я. Мовний контекст в системі інформаційно-аналітичного супроводу підготовки військових психологів. *Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи*. Конін-Ужгород-Перемишль-Херсон: Академія прикладних наук в Коніні, Ужгородський Національний університет, Південно-Східний науковий інститут в Перемишлі, Херсонська академія безперервної освіти, 2024. С. 189–191.